

Robert Hollinger. (1994). **Postmodernism and the Social Sciences**. Thousand Oaks (Cal.): Sage Publications. 192 sider.

Anmeldt af: *Frank Meier Sørensen*, BA psych., stud. scient. pol., email: frank@ps.aau.dk

De fleste af dette Nyhedsbrevs læsere vil måske umiddelbart finde denne bogs orientering en anelse for *under-graduate*. Hollingers projekt er - på mindre end 200 sider - at invitere til en socialhistorisk, videnskabshistorisk og -teoretisk samt idéhistorisk *tour de force* gennem modernitet/postmodernitet (som historiske betingelser) og modernisme/postmodernisme (som tilhørende socialvidenskabelige selvforståelser). En og anden vil måske synes, at have hørt den historie før.

Når jeg alligevel vil anbefale bogen, er det fordi den faktisk indfrier to vigtige projekter: Dels at give nævnte *under-graduate* et uhyre kvalificeret - om end komprimeret - overblik. Dels - i kraft af noteapparatets utroligt omfattende referencer til klassiske tekster, nutidige mainstream-diskurser og ikke mindst underskoven af sub-diskurser - at fungere som udgangspunkt for den, der *vil vide mere*. Og hvem vil ikke det.

I kap. 1 introduceres til socialvidenskabernes dannelse i forlængelse af det kantianske Oplysningsprojekt. Nogle af de grundlæggende kategorier: Menneskets natur, historien, metodologi og viden præciseres, og en kort postmoderne kritik fra primært Foucault skitseres. Kap. 2 søger at forstå moderniteten som filosofisk begreb fra Descartes, Bacon, Hobbes og andre, og vi ser, hvordan socialvidenskaben konstituerer sig ud fra et naturvidenskabeligt ideal. Modernitetens særlige dynamik (industrialisering, urbanisering, kapitalistisk økonomi osv.) tegnes, hvorefter vi introduceres til en lang række teoretikere, der ift. moderniteten enten er positive (Comte, positivister, Parsons), negative (Heidegger, romantikerne, Tönnies, Simmel) eller ambivalente (Weber, Marx, Freud, Habermas).

Kapitel 3 er en diskussion af kulturel modernisme, med særligt fokus på dels modernistiske diskurser om selvet, dels sociologiske diskurser om modernismen. 'Fornuft, metode og værdier' danner overskriften for kapitel 4, hvor udgangspunktet er den aristotelianske typologi: teoretisk rationalitet (epistémé), praktisk/moralsk rationalitet (phronésis) og teknisk rationalitet (techné). Hollinger viser nu, hvordan den aristotelianske typologi via den cartesianske subjekt/objekt dikotomisering leder frem til socialvidenskabens klassiske *Methodenstreit* mellem objektivistisk / naturalistisk videnskab (teoretisk og teknisk rationalitet knyttet til kontrol) vs. subjektivistiske værdier (moralsk rationalitet knyttet til *Verstehen*). Hollinger viser, at anti-positivismen har visse regressive fællestræk med mod-oplysningen, hvorfor postmodernismen, der naturligt knyttes til metodestridens 'tabere', også risikerer viralt familieskab med samme mod-oplysning. I forlængelse af Hegel, Dilthey og Nietzsche diskuteres 'åndsvidenskaberne' som et mere eller mindre besværgende forsøg på at konstituere en videnskab om det menneskelige, som er videnskabelig uden at være naturvidenskabelig. Altså et forsøg på at generobre et genstandsfelt, som Kant havde ekskluderet fra videnskabelig rækkevidde.

Kap. 5 introducerer os til hhv. den tidlige Frankfurterskole (Adorno, Fromm, Horkheimer, m.fl.) og strukturalismen (Saussure og Levi-Strauss) med et lille kig på Lacan. Kap. 6 er et af de substantielt mest interessante, idet vi når ganske langt omkring tekstualitet og

dekonstruktion hos Derrida. Særligt interessant er en typologi af Type I hermeneutik (Gadamer), der tror på horisontsammensmeltning mellem læser og autor, hvorved en forståelse af det egentlige, sagforholdet, kan etableres - hvad Derrida kalder en metafysik om præsens. Herimod står en mere radikal Type II hermeneutik (Derrida), iflg. hvilken, der ikke er noget udenfor teksten - en fortolkning er fortolkningens fortolkning *ad infinitum*.

I kap. 7 skanderes så en række centrale postmodernisters forståelse af det politiske, fulgt af en uhyre præcis marxistisk kritik. I kap. 8 gennemgås mere systematisk Habermas' kritik af postmodernisterne, herunder dennes kategorisering af main-stream postmodernismen som en nykonservativ reaktion på oplysningens tilsyneladende fiasko. I kap. 9 stiller Hollinger en række nøgterne spørgsmål vedrørende postmodernismens forhold til oplysningen, frihed, emancipation, det virkelige, det politiske osv. Endelig er kap. 10 en lidt amerikansk vinklet videnskabssociologisk analyse af postmodernismens forandrende potentiale ift. socialvidenskaberne.

Vi kommer altså full-circle. Og med Hollinger har man det som med en gammel taxi-chauffør: Han ved hvor du skal hen, og der bliver ikke brug for air-baggen.

Bogen adskiller sig fra megen litteratur vedrørende postmodernisme, ved Hollingers insisteren på at fastholde sig selv i positionen som den indlæste, kritiske og utrætteligt nuancerende *scholar*. Konstant på vagt overfor forenklinger og populariseringer. Hollinger er nok skeptisk overfor Oplysningsprojektets *dogma*, men så meget mere søn af dets *ethos*.

Ofte, når talen falder på postmodernisme mv., får man fornemmelsen af, at her kan alle stå på og tju-hej hvor det går. En besindelse på og fortrolighed med *forhistorien* er derfor helt central, hvis ikke den postmoderne diskurs skal ende som en varmestue for akademiske fribyttere.

Jeg kunne fristes til at kræve, at enhver socialvidenskabelig student (til socialvidenskab regnes - hvis nogen skulle have glemt det - ikke mindst psykologi) skulle trækkes igennem denne, eller en tilsvarende, bog. En idé- og socialhistorisk læsning af videnskabens begreber og metoder er et sine qua non, og meget essentialistisk, ahistorisk nonsense (i betydningen *uden sans*) kunne undgås. Hertil kommer, at en postmoderne socialvidenskab utvivlsomt vil kunne finde kritisk potentiale til fornyelse i traditionen, herunder de i diskurser, der er marginaliserede af main-stream traditionen. Jeg tager dermed parti for både Lyotard og Hollinger: postmodernismen er ikke sekventielt adskilt fra modernismen, men parallelt koblet med denne, og en kritik af samme modernismes videnskabelighed forudsætter dermed en forståelse af denne og dens historie.

Lad mig afslutningsvist pege på et par praktiske problemer ved bogen. For at indløse sin ambition, må Hollinger retfærdigvis komprimere sproget. Sine steder får teksten nærmest leksikal karakter, og imploderer i et uhyrligt tungt sprog. Tilsvarende forudsætter et fornuftigt udbytte, at klassikerne er om ikke velkendte, så kendte. 'A brief history of the concept of reason' fylder nøjagtigt to sider - hvis De forstår, hvad jeg mener.

Det irriterer mig derudover, at de i øvrigt righoldige litteraturreferencer alene findes i de kommenterende slutnoter efter hvert kapitel, og ikke i en samlet litteraturoversigt. Man kan således ikke søge på forfattere, kun på tema. Jeg har en mistanke om, at det er et snigende

anglo-amerikansk komplot mod kontinental systematik og kontrol; og skulle dette vise sig ikke at være tilfældet, er det nu stadigvæk upraktisk.

Men summa sumarum: Jeg *har* anbefalet den til mine veninder.